

pozadí vnitřního zápasu chudého intelektuála o životní klad. Podobně osobně laděná je sbírka *Můj brevíř* (1938), která shrnuje autorovy ironické komentáře, satirické glosy i citová vyznání, podávající svědectví o jeho politické orientaci, zejména též o obdivném vztahu k Sovětskému svazu.

Z Táborského prozaických prací si zaslouží pozornost vzpomínková kniha povídek *U kamarádského stolu* (1933), v níž se básník vrací do dětství prožitého na valašském venkově. Život valašské vesnice popsal Táborský také v národopisné studii *Rusava* (1928).

Zájem o výtvarné umění vedl Táborského k několika popularizačním pracím a k řadě kritik, zejména o českých realistických umělcích (H. Schwaiger, A. Kašpar), ale i jihoslovanských (I. Meštrovič). Odborně se zabýval také ruským výtvarnictvím, zejména uměním starší doby (*Ruské umění*, 1921). Z ruské kultury ho upoutalo i divadlo a písemnictví, jimž věnoval řadu pojednání; z těchto prací nejvýznamnější je studie *Puškin, pěvec svobody* (1937), postihující dobovou aktuálnost i historickou hodnotu díla A. S. Puškina.

Táborský byl jeden z prvních českých básníků, který systematicky tlumočil ruskou klasickou literaturu. Ovlivněn ještě překladatelským stylem J. Vrchlického, začal již v 90. letech překládat M. J. Lermontova, později práce Puškinovy, A. S. Gribojedova aj.

Rudolf Těsnohlídek

/ 1882 - 1928 /

Básník, prozaik, publicista, překladatel, autor knih pro děti. Vedle lyriky a básnických próz, jež odrážejí náladu z konce století i niterný tragický pocit básníkův, reprezentují jeho literární dílo především novinářské humoristické romány, v nichž zachytil své dojmy z moravské přírody a svět drobných lidí z brněnské periferie.

Narodil se v Čáslavi 7. 6. 1882 jako syn rasův; tato okolnost měla významný vliv na utváření jeho základního životního pocitu společenského vydědění. Vystudoval gymnázium v Čáslavi a v Hradci Králové, kde r. 1901 maturoval. Téhož roku začal studovat na filozofické fakultě pražské univerzity. V Praze se také sblížil s anarchistickou literární družinou kolem St. K. Neumanna a začal být literárně činný. Do jeho života hluboce zasáhla smrt jeho první ženy Kaji, která zahynula za tragických okolností krátce po svatbě r. 1905 na jejich společné cestě v Norsku. Z podnětu Neumannova odešel r. 1906 do Brna a nastoupil tu novinářskou dráhu: nejprve jako redaktor Moravského kraje, od r. 1908 v Lidových novinách jako fejetonista a referent ze soudní síně. Na svých cestách po Evropě

poznal zejména skandinávské země, k nimž ho vázal úzký vztah a z jejichž literatur též překládal. Jako novinář se podílel na veřejné činnosti, zejména na různých sociálních akcích; mj. dal podnět k stavění vánočních stromů republiky, spojenému se sbírkami na chudé. Zemřel sebevraždou 12. 1. 1928 v Brně.

Těsnohlídkovo literární dílo vytvářejí dvě vrstvy navzájem značně odlišné jak žánrově a stylově, tak základním laděním. První z nich zahrnuje Těsnohlídkovu tvorbu lyrickou, veršovanou i prozaickou; je spjata především s jeho básnickým mládím, literárně značně ovlivněným impresionismem (hlavně severskou prózou) a doznívající atmosférou konce století. Motivy deziluze a erotického pesimismu, životního ztroskotání a smrti se v jeho mladých prózách (*Něnie*, 1902; *Dva mezi ostatními*, 1906; *Květy v jíní*, 1908) jeví v podobě literárně značně odvozené; pozdější návrat do téže polohy v básnických prózách *Paví oko* (1922) a v lyrických sbírkách *Den* (1923) a *Rozbitý stůl* (posmrtně 1935) však svědčí o tom, že jejich geneze tkví hlouběji, v tragickém životním pocitu básnikově, jenž zabarvuje hořkým a pesimistickým podtextem i jeho humoristické novinářské prózy.

Do čtenářského povědomí vstoupil Těsnohlídek hlavně druhou oblastí své tvorby – jako dlouholetý fejetonista a soudničkář Lidových novin. Ze své bohaté žurnalistické praxe si přinesl zevrubnou znalost brněnského předměstí i kraje a celou galerii postav a figurek z periferie města i z okraje společnosti; zde se vyhrnil jeho psychologický zájem o svět drobných lidí, citlivé i soucitné porozumění pro jejich osudy, pro jejich životní styl i projev. Noviny v něm vypěstovaly smysl pro bezprostřední pozorování a pro přímý, nestylizovaný záznam všední skutečnosti, zejména pro zachycení mluveného projevu, od krajových dialektů (k jejichž znalcům patřil) až po hantýrku podsvětí; důsledná reprodukce mluveného projevu u něho jednak zvyšuje dojem autenticity, jednak slouží komickému účinku. Všechny tyto rysy charakterizují i Těsnohlídkovy větší práce prozaické, jež svou podobou – volným dějovým střetěním řady epizodických příběhů, záběrů a studií – ukazují ke svému původnímu novinovému určení. To platí zejména o třech románových kronikách z brněnské periferie (*Poseidón*, 1916; *Kolonia Kutejšk*, 1922; třetí, *Příběhy Potóchlencovy*, zůstala jen na stránkách novin). Pro Lidové noviny – jako doprovod k seriálu kreseb St. Lolka – byla původně psána i nejpopulárnější Těsnohlídkova knížka, rozmarná lyrická pohádka *Liška Bystrouška* (1920), jež líčí osudy lišky žijící v zajetí u myslivce, její útěk a prožitý „milostný“ příběh. Na rozdíl od předchozích prací pracuje tu autor s prolínáním a křížením dvojí roviny jak v kompoziční výstavbě (vpínání lyrických přírodních partií do osnovy vcelku konvenční „myslivecké“ humoresky), tak v jazykovém stylu; k humornému podbarvení tu slouží především charakteristický Těsnohlídkův slohový prostředek, totiž využití dialektu v přímé řeči, jež je zvláště účinné tam, kde jde o zvířecí hrdiny. (Lyrická i komická stránka příběhu zvláště výrazně vystoupila do popředí v operním zpracování L. Janáčka.)

Jazykově experimentuje Těsnohlídek i v jiných dílech. S menším úspěchem využil např. zlodějské hantýrky ve fantastické grotesce *Vrba zelená* (1925); v utopickém příběhu čtyř současníků, kteří se z tisíciletého spánku probudí do zcela změněných poměrů r. 2924, se pokusil o aktuální společenskou satiru. S novinářskou prací souvisejí i další Těsnohlídkovy prózy: črta *Demänová* (1926), jež vznikla z jeho osobní účasti při objevování Demänovských jeskyň, a první literární zpracování vzpomínek českého polárníka *Eskeymo Welzl* (1928). Těsnohlídkovo literární dílo doplňuje několik knih pro mládež (*Čimčírtnek a chlapci*, 1922, aj.).

Felix Téver

/ 1852 - 1932 /

Prozátérka rozvíjející v povídkových knihách téma erotické deziluze a ujařmení ženy a v romanticky laděných románech téma rozporu snu a skutečnosti. Nejšťastnější jsou její romány evokující atmosféru staré Prahy druhé poloviny minulého století.

VI. jménem Anna Lauermannová, roz. Mikschová. Narodila se 15. 12. 1852 ve vlastenecké patricijské rodině pražského lékaře M. Miksche, přítele českých měšťanských politiků, zvláště F. L. Riegra. Díky rodině Riegrově se A. Mikschová již v raném mládí ocitla v prostředí pražské inteligence uprostřed jejich společensko-politických a kulturních snah. Zde také vzniklo její nejdůvěrnější dlouholeté přátelství s M. Červinkovou-Riegrovou. R. 1877 se provdala za J. Lauermanna, vnuka Jungmannova, ale toto manželství nebylo šťastné: po osmi letech z něho A. Lauermannová uprchla a strávila se svou matkou a dcerou Olgou tři léta v Itálii, během nichž se zotavovala z plicní choroby a duševních útrap. V té době byl prosazen i rozvod, na tehdejší dobu výjimečný, a rozhodlo se vlastně i o spisovatelčině literární dráze: hned po návratu r. 1888 uveřejňuje jí Sv. Čech v Květech první prózy podepsané pseudonymem Felix Téver, který je památkou na šťastná italská léta („šťastná Tibera“) a jež potom užívala až do konce života. – S literaturou se však osud spisovatelčin spojil již r. 1880. Na Riegrovo doporučení otevřela časem proslulý literární salón, v němž se přesně půl století téměř bez přestávky scházeli umělci několika generací, počínaje lumírovci a konče bratry Čapky. V rodinném domě na dnešním Jungmannově náměstí a za letních měsíců v libocké vile (dříve zde žil spisovatelčin důvěrný přítel J. Zeyer) vzniklo společenské středisko, v němž se konala „vzácná duchová sympozia“. O inspirující atmosféře těchto intelektuálních shromáždění i o vlastnostech hostitelky vypovídá sborník vzpomínek *O bábušce* (tak byla v kruhu svých blízkých